

ДІЛОВА ЕТИКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

В статті розглядається сутність ділової етики, етичних норм ділового спілкування в організаціях, а також місце етичних норм у взаємовідносинах із діловими партнерами

Результати опитувань свідчать, що в усьому світі все більше зростає інтерес до етичних проблем. У країнах із розвинутими ринковими відносинами є звичайним, що питання ділової етики, соціальної відповідальності турбують підприємця так само, як і ефективність виробництва.

В усьому світі завдяки економічним і соціальним змінам більше значення отримують моральні і етичні норми життя суспільства, право на людську гідність, умови праці, стан навколишнього середовища, достаток духовних благ, свобода особи, соціальний зв'язок між людьми, справедливість, зведення до мінімуму конфліктів усередині товариства, активна участь усіх громадян у громадському житті, право кожного громадянина брати участь у прийнятті рішень. Для реалізації цих цінностей необхідний високий рівень розвитку продуктивних сил, культури. Водночас без відновлення моральних основ суспільства неможливо створити платформу для перебудови економіки.

Бізнесові структури виходять з таких засадничих принципів: Етика базується не на почуттях, а на доцільному виборі. Етика розглядає специфічно людські цілі й взаємозв'язки засобів у їх дотриманні. Вона допомагає визначати доречність варіантів людських дій. Етика передбачає методи оцінювання дій та прийнятих рішень. Етика має бути залучена до всіх видів діяльності й виступати інструментом досягнення успіху. Теоретики етики бізнесу виходять

зі складності стосунків вільної конкуренції і постійної можливості соціальної незлагоди. Саме тому, що бізнес несе в собі загрозу стихійності, ця етика покликана виконувати роль регулятора стосунків, дотримуючись певного балансу інтересів на всіх рівнях суспільного життя.

Етика – система норм морального поведіння людей, їхніх обов'язків у відношенні один до одного і суспільства в цілому. Мораль – форма суспільної свідомості, суспільний інститут, що виконує функцію регулювання поведінки людини. Розрізняють корпоративну, підприємницьку й інші види етики. Етичні норми поведіння фірми у взаємовідносинах з державою, покупцями, постачальниками, робітниками вивчає корпоративна етика. Багато західних фірм мають власні етичні кодекси. При цьому вони виходять із того, що високі етичні стандарти забезпечують стабільний прибуток. Важливу роль у формуванні ділової етики, а також у виявленні й усуненні неетичних методів бізнесу відіграє громадськість. Питання етики обговорюються в пресі, на телебаченні, в товариствах споживачів, різних асоціаціях і т. п.

Етика підприємництва розробляє кодекс поведінки, показує гідність намірів підприємця, визначає притаманні йому риси. Провідне місце серед них займають ті, що зумовлюють природу підприємця і підприємництва. Перша риса – це заповзятливість, яка розуміється як здатність досягати поставленої мети за рахунок власної ініціативи, винахідливості, практичної кмітливості, готовності йти на певний ризик, приймати і реалізовувати оригінальні ідеї. Друга – це соціально-новаторський характер діяльності підприємця, його особлива роль у ринковій трансформації економіки. Остання риса, що визначає природу підприємця, – це людський фактор, людина, зусилля якої в умовах ринкової економіки спрямовані на одержання прибутку, поєднуються з етичною та психологічною готовністю до відповідального, чесного цивілізованого підприємництва. Це означає, що в будь-якій підприємницькій діяльності слід враховувати інтереси і потреби держави та всього суспільства. Наведені риси формують етику підприємця і перебувають у тісній взаємодії. Саме поєднання чітко усвідомленої природи підприємництва, визначення її корисності для економічного розвитку і

соціального прогресу з дотриманням певних норм поведінки підприємцем дає підстави виділити складові підприємницької діяльності: переконання в корисності своєї справи для суспільства; здатність створювати команду однодумців і працювати з нею; оцінювання бізнесу як справи свого життя, захоплюючої творчості, форми самовираження; визначення необхідності конкуренції, здатність до плідного співробітництва; повага до законів соціального порядку, державної влади; уміння оцінювати новаторські дії інших, їхній підприємницький потенціал.

Фахова етика відбиває особливості моральної свідомості, поведження і взаємовідносин людей, що зумовлені специфікою фахової діяльності. Фахова етика визначає етичні принципи і норми поведження людей у рамках певного виду трудової діяльності. Тому виділяють педагогічну, медичну, військову, управлінську та іншу етику. Вирішальними умовами успіху є працьовитість, фахова майстерність, талант. У активізації перерахованих якостей усе більше значення має моральний підхід і рівень моральної свідомості. Важливим у професійній етиці є об'єктивне і доброзичливе ставлення до людей, їх фахової думки, службових прагнень. Реальним проявом фахової порядності є єдність слова і діла. Найпоширенішими шляхами формування етичної поведінки в підприємницьких структурах можуть бути такі: розробка етичних нормативів; створення груп або комітетів з етики; проведення соціальних обстежень і ревізій; навчання етичній поведінці. Отже, основа етичного кодексу фірми – додержуватися правил поведінки, що прийняті в цілому для суспільства.

Етичні норми службових відносин ґрунтуються на загальнолюдських цінностях, нормах і правилах поведінки, але мають деякі особливості. Ділова етика в широкому розумінні – це сукупність етичних принципів і норм, якими повинна керуватись діяльність організації, у сфері управління й підприємництва. Вона включає елементи різного порядку: етичну оцінку як внутрішньої, так і зовнішньої політики організації в цілому; моральні принципи членів організації: професійну мораль; моральний клімату колективі; норми ділової етики – ритуальні зовнішні норми поведінки.